

Aftalt spil?

Rostock Myten?

Den simpleste forklaring?

Fra flere forskellige sider er det påstået, at der var indgået en aftale mellem den tyske og den danske regering om, at besættelsen skulle ske uden dansk modstand; men af hensyn til Danmarks omdømme i udlandet skulle et mindre «teaterstykke» opføres.

Danske soldater døde forgæves under opførelsen.

Man har endog beskyldt udenrigsminister Munch for at have indgået en sådan aftale ved et møde i Rostock. Herom er endog ført en retssag med det resultat, at skribenten Jon Galster blev dømt for injurier. Udenrigsministeren har godt nok været i Rostock på det omtalte tidspunkt, men undersøgelser viser, at han også forhandlede med tyske autoriteter for at få en søn løsladt.

Sønnen sad fængslet sigtet for homoseksualitet. Sigtelsen var alvorlig, da straffen var meget streng i Hitlertyskland.

Derfor tilbageviser nogen denne myte.

Men er der andre muligheder? Beviser og vidner dukker op, men jeg er helt ude af stand til at finde sandheden, nemlig, hvad er der i virkeligheden sket?

Derfor lægger jeg dette frem til din personlige vurdering, og de kildeangivelser, jeg fremlægger, kan du evt. selv arbejde videre med. I USA skal findes de afsnit af Himmlers dagbog, som eventuelt kunne afsløre virkeligheden, men da det vil koste mellem 10 og 20.000 kr.. at få kopier hertil, og da det kræver, at man kan læse gotisk håndskrift, overlades dette arbejde til professionelle forskere.

1. Var Udenrigsminister P. Munch overhovedet i Rostock d. 17. marts 1940? Svaret kunne have været at finde i hans dagbog, men da man efter megen palaver endelig fik mulighed for at studere den, skete det først, efter at kompromiterende momenter, som henhører under privatlivets fred, var fjernet ved sønnens bålfejt i haven.

Sønnen blev senere dømt ved dansk domstol for seksuelle overgreb på mindreårige. Hvad var fjernet?

2. Flere af hinanden uafhængige personer har villet afgive vidneforklaringer:

De har set udenrigsministeren i Rostock på den omtalte dag. To tyskere har skrevet en beretning, hvoraf det fremgår, at Reichsführer Himmler for at lette sit betrængte hjerte i fortrolige samtaler har fortalt om mødet og den indgåede aftale. Begge erklærede sig villige til at fremsætte forklaringerne under vidneansvar. Men dette ædelmodige tilbud tog man ikke imod.

3. Gidselteorien: Tyskerne kan have truet vor udenrigsminister med, at hvis ikke han makkede ret, ville man osv. For denne teori taler, at sønnen dukker op præcis den 10. april (måske med et tak for lån) da besættelsen er gennemført.

Imod taler udenrigsministerens optræden ved ministermøde 6. april. Her stiller han mod sædvane en række drastiske forslag:

a) Indkaldelse af det udenrigspolitiske nævn.

b) Udvidelse af regeringen med de to store oppositionspartier.

c) Indkaldelse af de hjemsendte årgange.

Korte uddrag og kildeangivelser: A. Olesens Forlag, Åbenrå 1953

Forspillet til Danmarks kampløse besættelse

1) Først analyseres den parlamentariske kommission og dens arbejdsmetoder: Konkluderende sætter man lighedstegn med undersøgelser for bedrageri i et privat firma og spørger meget naturligt, om man har fortilfælde, hvor man har sat de mistænkte kassebedrøvere til at undersøge sig selv?

Afhøringsmetoderne belyses ganske godt ved, at vidneudsagn helt forbigås, og fældende udsagn bare fejles ind under gulvtæppet.

Blot to eksempler:

2) Generalmajor Steemann skulle have tilkaldt den tyske luftattaché **2. april** og oplyst denne om de danske troppers placering i grænselandet. Steemann hævdede ved afhøringen i den parlamentariske kommission, at tyskeren var mødt op på eget initiativ.

Herimod forelå allerede kort efter kapitulationen en erklæring fra den implicerede tyske officer om, at han var opfordret af Steemann til at møde op.

For god ordens skyld kun, at Steemann beskyldes for at have deltaget i Rostockmødet.

2a) Erklæring af regeringsassessor:

Aug. Meine, Hannover. s. 21: «I en samtale fortæller Himmler, at den danske modstandsbevægelse i højere grad end i andre besatte lande repræsenterede en alvorlig politisk faktor, fordi den tyske besættelse var sket efter forudgående forhandling og i indforståelse med den daværende danske regering».

2b) Erklæring under edsansvar af professor: dr. Johann von Leers.

Uddrag: «I en samtale med Himmler, betror denne, at han frygtede, at der skulle udgydes germansk blod i kamp ved besættelsen af Danmark og Norge, hvorfor han anmoder Føreren om at finde en vej, der kunne forhindre unødigt blodsudgydelse mellem tyskerne og de germanske broderfolk i Norden.»

(Det kalder tårerne frem ÅS) Nordmændene kunne han desværre ikke komme på talefod med, men den danske regering derimod, endskønt den bestod af socialdemokrater, havde vist langt større forståelse, og Himmler havde haft et møde med førende mænd fra den danske regering i Mecklenburg.

Man var uden større vanskelighed blevet enige om, at de danske tropper kun skulle yde symbolsk modstand. I realiteten, at enhver kamp skulle undgås.»

Tidligere statsadvokat Carl Madsen fremsætter sine vurderinger i sin bog: Når bladene falder, side 84 og 85.

«Jeg mener ikke at det pittoreske Rostock-møde har fundet sted. Det havde intet formål. (Fodnote: Senere oplysninger har gjort mig mindre sikker. Jeg besidder et materiale, der tyder på at sammenkomsten mellem Himmler og P. Munch har fundet sted.

Den har ikke drejet sig om Danmarks besættelse, men havde andet sigte». (Sandsynligvis sigter CM til sønnen ÅS)

«En vis cand. mag & jur. Galster havde i mange år gjort emnet utilnærmeligt. Han fór land og rige rundt og slyngede om sig med beskyldninger mod ledende politikere for høj- og landsforræderi.

Jeg finder ikke noget odiøst i at landets ansvarlige regering åbenbart har arrangeret sig med tyskerne på forhånd, og at det er sket anser jeg for godt gjort, som slig nu kan være.

Information, det har nok været Outze – skrev i sin tid, at regeringen længe før den 9. april har kendt den tyske indmarch på dag og time. Den forstyrrede kværvulant Galster fablede - fabler – ustandselig om, at besættelsen skulle være aftalt ved et hemmeligt møde i Rostock mellem Himmler og den danske udenrigsminister P. Munch, der fandt sted den 17. marts 1940.

Det er naturligvis vrøvl, sagen har været klar længe forinden.

Noget andet er, at det meget omtalte Rostock – møde antagelig har fundet sted, og denne min mening er ganske vel funderet.

For at samle oplysninger plejer jeg temmelig nære forbindelser med gamle SS-folk..... Jeg er i besiddelse af nogle dokumenter, som er overladt mig på den betingelse, at jeg ikke må offentliggøre dem, så længe de pågældende lever.....

Mødet gik selvfølgelig ikke på at aftale noget som helst politisk, det gøres ikke på den manér, men om, at en slægtning til P. Munch, som stod ham nær, havde været impliceret i en alvorlig kriminel affære. ... Mødet fandt sted i en herskabsvilla i nærheden af Steintor på et af Rostocks hovedstrøg.

Jeg er i besiddelse af navnet på den chauffør, der kørte Munch fra flyvepladsen ved Warnemünde og på den person, der hentede ham og ledsagede ham det sidste stykke til mødestedet.

Jeg har et referat af samtalen mellem Munch og Himmler.

Den drejede sig alene om, hvorledes den kriminelle affære kunne ordnes, hvilket den blev. Der forefaldt intet af politisk interesse ud over, at de herrer ved afskeden vekslede nogle ord, der forudsatte, at begge var fuldt på det rene med, at der forestod en tysk aktion mod Danmark».

Citat slut.

Carl Madsen opbevarede et omfangsrigt arkiv på loftet i sit sommerhus. Arkivet blev tilintetgjort ved en brand, hvis årsag aldrig blev opklaret. Igen en tilfældighed – eller?

Havde Hitler og den tyske generalstab tillid til aftalen? Næppe.

De havde ikke fantasi til at forestille sig, at det kunne være så nemt, derfor forberedte de sig på eventuelle ubehageligheder f. eks. i form af «ulydige», som på eget initiativ og mod aftalerne ville forsøge at forsvare deres land.

Lad os gå lidt tilbage i historien.

Jeg har fortalt om matrosernes oprør i Kiel, fordi de ikke vil kæmpe en sidste kamp, du har fået fortalt om dolkestødslegenden og mensurar. Når vi betragter de tyske og nazistiske ideologier om at kæmpe kampen til sidste patron osv., forstår man, at de i baghovedet må have haft den tanke, der må da være nogen, som ikke bare rækker næverne i vejret.

På et generalstabsmøde beder Hitler om en redegørelse for hvilke styrker og deres omfang, man har planlagt at sætte ind ved angrebet på Danmark. Hans bemærkning hertil var blot:

«Er det ikke i overkanten, kan vi ikke nøjes med en afdeling politi?»

Respekten for det danske forsvars evne og vilje var således ikke overvældende. en alligevel giver han udtryk for:

«Besættelsen skal ske så skånsomt som muligt, men også, at hvis der er modstand, skal denne slås ned med alle til rådighed stående midler».

Derfor truede man med terrorbombning af København, hvilket i øvrigt er en krigsforbrydelse.

Vidste regering og forsvar, hvad der ville ske?

Fik man informationer? De strømmede ind i en lind strøm, man kunne blot læse dagens aviser.

Et par eksempler:

3. april, 1940: Oberst Hans Oster, Abwehr risikerer sit liv ved at begå højforræderi, alligevel lækker han oplysningerne om det forestående tyske angreb.

Oster bliver sammen med chefen for Abwehr, Canaris, og mange andre henrettet 9. ende april 1945 for sin medvirken i det mislykkede Stauffenberg-attentat mod Hitler.

Hvorfor lækkede han oplysningerne?

Der er fremsat mange teorier, men det er gætteværk, gisninger, men trods alt taler sandsynligheden dog for, at denne «antifascist» har ment, at hvis Hitlers angreb mod Danmark – Norge slog fejl, ville Hitler kunne væltes, og Verdenskrigens katastrofer være undgået.

4. april; kl. 20: Udsending fra det danske Berlin-gesandtskab henvender sig til udenrigsminister P. Munch i hans hjem og afleverer en indberetning:

- 1.** En aggression forestår mod Danmark, den skal finde sted i næste uge.
- 2.** Samtidig eller lidt senere beredes et indbrud i Holland, måske Belgien.
- 3.** Det er sandsynligt, at operationerne fortsættes mod Sydnorge.
- 4.** Der er intet erfaret om eventuelle hensigter mod Sverige

5. april; ministermøde:

Den radikale (absolut pacifistisk indstillede) udenrigsminister P. Munch var blevet forstyrret ved sin aftenkaffe og reagerer derfor prompte næste dag.

Han foreslår: Indkaldelse af udenrigspolitisk nævn, af partiformændene, en regeringsudvidelse med de to oppositionspartier, og indkaldelse af de hjemsendte årgange.

Forsvarsministeren (Alsing Andersen) advarer mod overhovedet at foretage sig noget; mødet suspenderes, da man vil have sagkundskabens (forsvarets), Oslos og Stockholms vurdering først. (Syltekrukkemetoden.) Sagkundskaben, admiral Rechnitzer og generalmajor Steemann tilkaldes.

Sidstnævnte var direktør for Krigsministeriet og udtrykte, at han havde ingen «forudsætninger» for at bedømme en militær situation; det var sikkert ikke en tilfældighed, at man havde «glemt» eller forbigået hærens reelle chef, generalløjtnant Prior.

Er der ikke lidt for mange tilfældigheder, til at det kun kan være tilfældigheder? Er der ingen grænser?

Steemans mund er lukket med syv segl (han føler sig inkompetent), men admiralen beroliger.

Eftermiddag: Hærens Efterretningstjeneste gentager den fra gesandtskabet modtagne advarsel, men udvider advarslen mod Skandinavien til også at omfatte Narvik.

6. april: møde hos forsvarsminister Alsing Andersen; Generalløjtnant Prior foreslår indkaldelse af årgangene 1930-35, og Generalmajor Gørtz anbefaler sikringsstyrken indkaldt, hvilket skulle være en hurtigere og mere effektiv løsning.

Ingen beslutning blev truffet.

8. april: Rio de Janeiro (troppetransportskib) torpederes ved Kristiansand; nordmændene bjærger regulære tyske invasionsstyrker.

Meddelelsen bringes på avisernes løbesedler, de ansvarlige ministre behøvede ikke at lede i avisspalterne efter advarslen. Af avisteksten fremgår, at de reddede kommanderes på tysk. Ordret citeres kommandoerne fra kajkanten:

«Marineinfanteri opstilling dér, bjergtropper dér, osv.»

Torpederingen blev foretaget af polsk ubåd, som efter Polens kapitulation var undsluppet, og som nu opererede fra England.

8. april: general Prior henstiller to gange, at sikringsstyrken indkaldes, og at der foretages troppeforskydninger. Han afvises, men nådigst får han tilladelse til at sætte hæren i alarmberedskab.

Her forlader generalmajor, chef for generalkommandoen og velsagtens de danske forsvarstyrker Kastellet d. 9. ende april 1940 om morgenen, efter at have overgivet sig og dermed det danske forsvar.

Tidspunktet er 20 minutter efter tyskernes indtagelse af Kastellet.

General Prior nåede dog at smutte ud af køkkendøren. Findes der i denne verdens historie en ansvarshavende for hærstyrker, der har overgivet sig så hurtigt til fjenden?

Burde Gørtz og det danske krigsvæsen findes i Guinness rekordbog?

Om de tyske besættelsestropper benyttede Københavns Sporveje, melder kilderne intet om.

Måske har tyskerne, som vi gjorde, taget en omstigningsbillet til 25 øre eller måske en lige ud til 20 øre.

Rechnitzer fik også denne tilladelse for flådens vedkommende, men undlod. Beviser hærledelsens forslag dens udelighed med hensyn til at føre krig i 1940? Kan deres taktiske indsigt henlægges til slaget ved Dybbøl Mølle i 1864 og til Første Verdenskrigs skyttegravskrig?

Gørtz gjorde intet før den 9. april, han forudså ikke angrebet på Norge. Flyvemaskinens opfindelse var forbigået også hans opmærksomhed. Horisonten var indsnævret til fordums tider.

Hærledelsen går i seng. Gørtz bliver arresteret, da han næste dag drager på «arbejde» fra sit hjem i Hellerup, men frigives, måske efter fælles kaffebord.

Prior når at smutte ud ad Kastelets køkkendør.

Uheldige tilfældigheder? Hvad fortæller indiciene?

Den danske regerings forsvarspolitik var officielt tilsyneladende klar. Der skulle gøres modstand ved neutralitetskrænkelser, men hvis Tyskland satte et regulært angreb ind, skulle man, efter, at neutraliteten var markeret, standse kampene.

I modsætning til hærchefen støttede flådechefen dette synspunkt, og det kan være forklaringen på, at forsvarsministeren så ensidigt læner sig op ad admiralens vurderinger, som uanset hvor elendige de end var, passede som fod i hose i det politiske spil.

Rechnitzer havde været til Hitlers 50 års fødselsdag, givetvis med regeringens viden og billigelse; her førte han hyggelige og venskabelige samtaler med Hitler og storadmiral Raeder, som vor admiral var en stor beundrer af.

Det var storadmiral Raeder, der overtalte Hitler til Weserübung, men har vor admiral redegjort for de danske synspunkter og overbevist de tyske aggressorer om, at Danmark kun vil opføre et mindre teaterstykke, og intet andet, af hensyn til vort omdømme i udlandet? De hyggelige samtaler gav resultater også på anden vis.

1. november; 1939:

I Rechnitzers dagbog kan ses følgende notat. Afskrift:

«Frokosten hos den tyske gesandt von Renthe-Fink forløb overordentlig behagelig. Til at begynde med overrakte gesandten mig storkorset med nogle venlige ord, hvorpå jeg takkede.

Herefter overbragte marineattachéen admiral Raeders lykønskning og senere kom lykønskningstelegram fra admiral Steffan i Stockholm.

Ved frokosten holdt gesandten tale med tak for min indsats på forskellige områder og nævnte, at dekoreringen for mit vedkommende var: Det Tyske Riges højeste udmærkelse.

Over for Pontoppidan blev det nævnt, at kun Ribbentrop og von Neurath var indehavere af ordenen».

(Nazisterne havde haft store problemer med at finde en udmærkelse, eller grimasse, der ikke kunne såre rettroende nazister, al den stund, det var almindelig kendt, at Rechnitzer var halvjøde.)

Lad os se på flåde og kystforsvaret; øverstkommanderende var admiral Rechnitzer.

Krigsminister Alsing Andersen beder Rechnitzer om en redegørelse for Aalborg Flyvepladsers betydning i tilfælde af krig.

Allerede her forekommer proceduren bemærkelsesværdig; hvorfor spørger han ikke sine eksperter?

Flyvepladserne i Aalborg er uden betydning», udtaler admiralen.

(Den bataljon, der skulle sikre flyvepladserne, blev forflyttet så langt væk d. 7. april, at den ville være ude af stand til at forstyrre tyskerne d. 9. april.)

Vidner forsvarsministerens adfærd om mere eller mindre slet skjulte uoverensstemmelser i den øverste forsvarsledelse?

Har forsvarsministeren en skjult dagsorden?

Spørger han der, hvor svaret kan forventes at passe til den socialdemokratiske politik?

Lammer han hærledelsens handlekraft?

Skulle svaret passe til eventuelle aftaler?

Militærstrategisk vurdering af den danske admiral

1. Kendte Rechnitzer Weserübungplanen? Sandsynligvis, da den kunne købes i enhver boghandel. Planen var udarbejdet i 1929 og begrundet i bl.a. sikring af de tyske malmtransporter fra den norske havneby Narvik.

Ethvert dansk skolebarn i den danske mellem- og realskole kendte dengang de svenske malmløjers betydning for tysk sværindustri, men admiralen åbenbart ikke.

2. Admiralen udelukker, at Danmark kan involveres i militæroperationer udenfor rigets grænser, dvs. hans militærstrategiske kunnen og evner må have været begrænset til Københavns nærmeste omegn.

3. Trods gentagne advarsler, som man ikke behøvede et højt udviklet efterretningsvæsen som det danske for, men gennem de oplysninger, som kunne indhentes ved læsning af dagens aviser, negligerer han sænkningen ved Norge af troppetransportskibet Rio de Janeiro med regulære, kampklare, tyske tropper. Den truende opmarch, både i Tyskland og England, reagerer han heller ikke på, altså udelukker han et angreb på Norge. Hvis ikke han har gjort dette, bliver katastrofen og hans handlinger endnu værre; et angreb på Norge forudsatte nemlig brug af Aalborg flyvepladser.

Hvorfor så det?

4. I legetøjsforretninger, i kiosker og hos boghandlere kunne alle også Rechnitzer købe bøger, hvor de enkelte tyske jager og bombefly minutiøst var beskrevet.

Aktionsradius og bensinforbrug var detaljeret oplyst.

Havde admiralen eller nogen fra hans stab taget et ganske almindeligt skoleatlas; målt distancerne fra de nordligste tyske flyvepladser til de sydligste norske og med Hovedstadens blå regnebog og en kugleramme som hjælpemiddel forsøgt at beregne bensinforbruget, ville de være kommet til det resultat, at luftstøtte til de tyske styrker i Norge ikke kunne gennemføres uden mellemlanding og tankning i Danmark. Mere præcist i Aalborg.

5. Lad os nævne:

a. Alt artilleri på samtlige kystforter var sat ud af drift.

b. Alt uddannet mandskab var sendt på ferie; tilbage var en flok kartoffelskrællere, som ikke havde nogen forudsætninger for at gøre modstand.

c. Ved indsejlingen til Københavns Havn var: Alle minefelter desarmere, man kunne sejle ret igennem minefelterne. Isen havde ødelagt armeringen, sagde man efter krigen.

d. På Langelinjekajen var kajpladsen ryddet, skibe var kort før de tyske troppetransportskibes ankomst forhalet af ukendte personer, så tyskerne kunne vade tørskoet og absolut uhindret i land.

Afstanden fra Langelinje og til vor flådes største bastion er under 200 meter. De danske vagtposter, hvis der var nogen, måtte de selv med bind for øjnene og høreværn kunne have set og hørt det militære opbud.

e. På hangar i Aalborg var sat luftlandefyr op ved et tysk flystævne i sommeren 1939, det fungerede perfekt, da tyskerne landede i 1940.

f. Den bataljon, der var udstationeret til forsvaret af Aalborg, blev flyttet så langt væk den 7. april, at den var afskåret fra at gøre en indsats, da det gjaldt d. 9. april 1940, hvis den ellers drømte om det.

Kampånden og kampviljen i det danske forsvar illustreres glimrende af den danske overbetjent største bekymring efter tyskernes besættelse af flyvepladsen;

hans spørgsmål til den tyske befehlhaber var:

«Velkommen, har rejsen været anstrengende»?

Rechnitzers indsats for fædrelandet Danmark var for «meget», selv for danske søofficerer. Resultat?

Han bliver gået, som det hedder i danske administrative kredse. Afskediget i nåde, men med pension, knap en måned efter besættelsen.

Velkommen!

Har Deres rejse

været anstrengende?

Kommentarer overflødige.

Som de andre lakajer var også han beskyttet af politikere. Måske var han ikke – i modsætning til andre indenfor forsvaret – nazist af navn, men så sandelig af gavn. De danske nazister betegnede senere 9. april som overlagt mord på danske soldater og fremførte stribevis af argumenter og beviser.

Den danske officer, senere officer i Waffen-SS, Erik Lærum beretter i sin bog: Dansk soldat i krig og fred, side 21.

På sin vej ned ad Valby Bakke i officersuniform om morgenen den 9. april råber en arbejder til ham: «Hvad Fanden laver du her mand? Skal du ikke arbejde for din løn?»

En episode, som er karakteristisk for danskeres opfattelse af politikere og forsvar.

På Vesterbros Torv spytter en mand åbenlyst på Lærum, og da denne henvender sig til en betjent, siger denne blot:

«Jeg har ikke set noget».

Min nabo fortalte om, hvordan han og andre danske soldater lev sendt ud for at dække et vejkryds. For det første bliver de sendt ud, nærmest i panik i sidste øjeblik, trods det, at man har haft rigeligt med tid; derfor må de gå helt udækkede i stilling. Det var forbudt dem at grave sig ned, man skulle ikke spolere den gode landbrugsjord. Trods alt imod sig lykkedes det dog for de danske soldater at ødelægge 8 tyske kampvogne, før de selv blev uskadeliggjort.

De officerer, der havde ansvaret for denne handling er, efter min ringe mening, medskyldige i mord ved at udvise grov pligtforsømmelse, nemlig at sørge for maksimal beskyttelse af de soldater, de sender i kamp.

Med den største beklagelse kan jeg kun bekræfte, at jeg ikke er uenig med nazisterne, der først fremsatte denne påstand.

Om selve besættelsens forløb, henviser jeg til andre bøger, hvor den foreligger belyst i detaljer, men lad mig pege på den danske officer A. R. Jørgensens bøger.

«Spionage mod Danmark».

«9. ende april. De spildte muligheds dag» og

«Ebbe Gørtz, generalløjtnant».

Var der andre muligheder end at kapitulere?

Kort fortalt, d. 9. april er A. R. Jørgensen indstillet på og klar til kamp som dansk officer, hvis man da ellers ville give ham tilladelse til at udføre den gerning, han var uddannet til, ansat til, og som han havde fået løn for.

Dette er bemærkelsesværdigt og nok i modsætning til flertallet i officerskorpset, men mest bemærkelsesværdigt er, at han senere bliver ikke blot et aktivt medlem af modstandsbevægelsen trods hærens forbud mod dette, men også, at han tildeles og udfylder en ledende post som afdelingsleder for et af Københavns distrikter.

En besindig mand, med mod og mandshjerte det rette sted.

Han nyder min tillid. I sine bøger gør han opmærksom på:

1. Jernbanebroer var konstrueret og bygget med sprængkamre, hvilket indebar, at en maksimal ødelæggelse kunne iværksættes hurtigt og effektivt på et minimum af tid.

2. Grænsegendarmer og personel ved DSB var uddannet til og forsynet med sprængstof til ødelæggelse af broer, færgelejer med broklapper.

3. Sprængmidler var udlagt i depoter allerede i marts 1940.

Den 9. april kl. ca. 04.00 ca. 10 – 15 minutter før grænseoverskridelsen, nedskydes tre danske grænsegendarmer.

Af hvem? Hvorfor?

Abwehr havde, i lighed med andre stormagters spionagegrupper,

specialuddannede folk, som kunne udføre meget komplicerede aktioner, herunder også mord under enhver form.

Vi må gå ud fra, at Abwehr kendte dele af planen om ødelæggelsen af broer og færgelejer, for to tilfælde belyser dette:

Gerningsmændene 9 Lahousenfolk (Abwehrs specialafdeling) ankommer i civilt tøj på cykel i tre grupper til henholdsvis:

1. vejkrydset nord for Padborg,
2. jernbaneviadukten i Padborg og
3. sprængstofdepotet i Tinglev.

Ved jernbaneviadukten i Padborg blev de tre danske grænsegendarmer, som helt tilfældigt opholdt sig der, skudt ned uden varsel af nogen art.

Når man fra tysk side handler så håndfast her, men ikke ved nogen andre jernbanebroer, får man let den tanke, at tyskerne tvivlede på, at den gode Palludan Müller bare ville se passivt til.

Derfor gik man i aktion i Padborg, men ikke ved alle de andre broer. (Hjemmetyskere og danske nazister havde forsynet sprængkamrene i andre broer med et hvidt kryds).

Mængder af tysk krigsmateriel var hobet op på de tyske jernbanespor, endeløse kolonner ventede på at komme frem til krigsskuepladserne; blev transporten forhindret, ville besættelsens udfald sandsynligvis have forløbet anderledes.

I Gedser havde specialgruppe fra Abwehr ubemærket besat havnen, således at angrebstyrken få timer senere uhindret kan gå i land.

Storstrøms- og Masnedsundbroen blev sikret inden garnisonen i Vordingborg havde overstået morgentandbørstningen.

I Spioner mod Danmark beskriver A.R. Jørgensen

Springbræt. En forsvarsplan – uddrag

1. «Alle anlæg, som var forberedt til ødelæggelse, skulle sprænges.
2. Lufthavnene skulle gøres uanvendelige.
3. 7 kampklare danske ubåde skulle afgå for at angribe fjendens fartøjer. »

Indvendingerne mod denne plan kan man forestille sig:

Hvad med terrorbombardementer af de danske byer?

Hvorfor føre en betydningsløs krig, som vi på forhånd har tabt?

Er klogeste og billigste løsning ikke bare passivt at vente på, at andre rager kastanjerne ud af ilden for os?

En af forudsætningerne var, at man havde vilje til at forsvare landet og vilje til yde et offer i bekæmpelse af nazismen; som man dermed skulle anskue som en fjende og ikke som en forbundsfælle.

Havde man haft den, havde man haft muligheden for, som i nabolandet Sverige at give forsvarshederne en klar forholdsordre:

«I skal kæmpe, så længe I kan se et formål med det, uanset om regeringen har kapituleret.» Dermed havde man af hensyn til vort omdømme i udlandet kunnet gennemføre det beskedne teaterstykke og kæmpet i neutralitetens navn, ganske vist proforma, medens specialstyrker smadrede transportsystemet.

Dermed havde man sandsynligvis kunnet afholde tyskerne fra terrorbombninger.

Lederen af en af BOPAs mest aktive afdelinger, som senere blev oberstløjtnant i Hæren, spurgte jeg ved en festlig lejlighed, «kender du A.R. Jørgensens forsvarsplan Springbræt?

Hvor mange BOPA-folk skulle du bruge for at gennemføre planen?»

Vi blev enige om, at 200 ville være nok, måske lige i underkanten, men absolut en mulighed.

Var der slet ingen, der turde handle på eget initiativ?

Oberst H. Bennike gjorde.

Han går uhindret med sit kompagni ca. 3 – 400 soldater fra Roskilde til Helsingør og tager færgen til Helsingborg.

Hvis de købte toldfrie smøger på færgen, havde de dog fået noget udbytte af udflugten.

Et eller to jagerfly forsøger at starte i Værløse men skydes ned, inden de når i luften, to flyvere blev dræbt.

Aalborgs Lufthavnes strategiske betydning?

At disse senere udsættes for fem engelske luftbombardementer må være svar nok.

Der er gjort rede for bombningen af det norske kystbatteri Oscarsborg.

Tysk generalstabsofficer udtaler efter krigen:

«Weserübung var afhængig af Aalborg flyveplads, havde den været spærret i 12 timer, var hele planen sandsynligvis mislykket.»

Mit postulat

Tyskerne skulle kunne lande og starte inden 12 timer fra angrebets start. Kunne Aalborg holdes i 12 timer og flyvepladsen ødelægges, var Hitlers fiasko i Norge sandsynlig.

Her er uddrag fra Dan Chr. Christensens bog: Styrtet Ned. (si 64)

«Danmark var en trædesten, hvis territorium var uundværligt som start og landingsbaner, uden hvilke den tyske erobring af Norge ville være teknisk umulig. Det vigtigste mål var derfor Aalborg Lufthavn.

Senere samme dag (niende april) landede en armada af tyske bombe- og transportfly i Aalborg for at tanke op og fungere som luftbro, hvorpå supplerende landtropper og brændstofforsyninger kunne flyves til Stavanger og længere nordpå.

Der var tale om den største luftbro, historien endnu havde været vidne til.

Hundredvis af tons brændstof i 20 liters dunke og 200 liters tønder blev overført af mere end 500 hundrede fly».

Tyske Junckerfly summede med deres bombelast over København. På Amalienborg var Stauning, Munch, Alsing Andersen, Rechnitzer, Prior og Mohr.

«Kan det udadtil siges, at der er gjort modstand nok?» spurgte kongen.

Priors svar var:

«Ikke efter min mening». Han tog kort efter sin afsked.

Mange danske soldater græd den 9. april.

Græd nikkedukkerne?

Fortsatte de blot som nazisternes lakajer i lydstaten Danmark?

Blev Danmark Hitlers mønsterprotektorat?

Udlandets vurdering

Den tyske general Leonard von Kaupisch:

«Den danske soldat var ikke situationen voksen et eneste sted.

Der manglede på dansk side ethvert føringsmæssigt grundlag for at etablere nogen modstand, såsom udbygningen af stillinger og koncentration af de talmæssigt ikke ubetydelige styrker på de operative og taktisk vigtige steder.

Der manglede en beslutsom ledelse, som kunne besjæle officererne og den enkelte soldat med sin vilje.

Menneskematerialet er godt».

De danske søfolk, som var søgt i allieret havn, blev mødt med hån og foragt, lige indtil, det blev klart, at de gik i allieret tjeneste.

Ordene fej og kujon blev søfolk imellem erstattet med

«Danish» og «he is a dane.

Ubehagelige spørgsmål

Uanset hvilke undskyldninger og søforklaringer man vil fremføre, må man slå fast:

Kan, skal, den danske indsats d. 9. april vurderes som holdningsløst bondefangeri i et omfang, som ikke engang findes blandt hunde-, heste- eller brugtbil handlere?

Var politikere og embedsmænd mere optagne af at sikre sig deres magtpositioner (ben kaldes det også); præsterende en udelighed ud over alle grænser?

Kom det til at kendetegne vort lands, vort demokratis, vor friheds, vor værdigheds ædle forsvarere, som de jo påberåber sig at være, når det intet koster i eftertidskrigens parlamentariske «arbejde»?

Solgte de alt? Uden skrupler, uden samvittighedsnag, for at lade deres landsmænd leve med og i skam?

Har de i lighed med de værste slyngler og forbrydere omhyggeligt slettet sporene og som i mafiaen og andre kriminelle kredse dækket hinanden?

Solgte de Norge? Har de medansvar for mange nordmænds liv, lem-læstelser og lidelser? Det fuldendte forræderi?

Tysk anvendt psykologi på topplan. Har tyskerne ret

I en orientering til de tyske besættelsestropper skriver der Überkommando:

Uddrag:

1. «Danskeren er frihedselskende og selvbevidst. – Han afviser enhver tvang og underkuelse. – Han har ikke sans for militær disciplin.

2. Danskeren er i besiddelse af megen bondesnuhed, forslagenhed, der grænser til uoprigtighed. Danskeren er økonomisk indstillet. – Hans interesser bevæger sig i hovedsagen om materielle livsspørgsmål.

Enhver indskrænkning i sine fornødenheder føler danskeren særdeles hårdt».

Derefter fulgte flere gode råd, der vidnede om dyb psykologisk indsigt og et godt kendskab til dansk mentalitet.

«Råb ikke – kommander ikke og organiser (stjæl) ikke. Danskerne er engelskvenlige og ikke positivt indstillede overfor nazismen.»

Danske reaktioner og følelser efter «forsvaret» d. 9. april?

Billigste løsningsmodel? Kongen: «*Har vi kæmpet nok*»?

Jeg kan kun give udtryk for mine egne og nogle kammeraters følelser og reaktioner.

Skamfølelse, mindreværd og tabet af selvrespekt var fremtrædende. Spørgsmålene hvirvlede imellem os i skolen, og velsagtens også på arbejdspladserne. Var politikerne blot snedige, var de de klogeste?

Var dette at være bondesnu, som tyskerne så smukt udtrykte det?

Var dette til vort og til landets bedste? Noget måtte vi da kunne have gjort? Jamen, se, hvordan det går i Norge, var svaret. Snart lød det igen og igen: Bevar os for norske tilstande, og det skulle høres i flere år i stedet for det kongelige: «*Gud bevare Danmark*»

(hvis der er en Gud til, så sov vel også han i timen?) Danskeren var i chok, vi gik søvngængeragtigt rundt. Vi vidste ikke, hvad der var op og ned, tankerne gik kun til dagen og vejen.

Vore søfolk, som var søgt til allierede eller neutrale havne, beretter overensstemmende om, hvorledes de blev hånet, hvorledes de skammede sig over at være danske, ingen i den frie verden syntes, at vi havde kæmpet nok.

Folkene i den frie verden foragtede danskerne. Denne foragt rådede vore søfolk og modstandsbevægelsen senere i nogen grad bod på. Men det er glemt i og med cementeringen af, at det var samarbejdspolitikerne, der frelste os.

Norges regering fik i skolestuen i Elverum, med de tyske bombefly over sig, fuldmagt til at repræsentere et Norge i krig, hvor regeringen så end måtte befinde sig. Her var linjerne trukket klart op, men i Danmark var situationen som altid forplumret.

Hos os var det nu op til den enkelte at finde frem til sine standpunkter. Nogen gjorde, mange gjorde det ikke, mange danskere har aldrig gjort det.

Var Danmark i krig med Tyskland?

Hvis man havde besluttet dette, hvordan ville de fem forbandede år og efterkrigstiden med dets urimeligt, uretfærdige retsopgør da være forløbet? Kunne det blive værre? Tyskerne havde jo brug for smør og soflæsk.

Danske følelser?

Senere blev kongens tale til det danske folk gengivet. Det blev også kendt, ganske vist, medens bombemaskinerne kredsede over Amalienborg, at kongen havde spurgt: «*Har vi kæmpet nok?*»

Problemet var, at man ville forsøge at bevare lidt af Danmarks ære og værdighed. Man tænkte på vort omdømme hos de allierede.

Det var under krigen og selv efter krigen så ringe, at det næppe kunne blive mere usselt.

Jeg vil ikke bruge mere tid på at beskrive denne del af besættelsen, gå på biblioteket, der står i kilometervis af bøger, hvor det beskrives, men hvordan?

Men jeg vil godt slå fast, at det dengang var, og at det stadig er, min helt klare opfattelse, at danske politikere, med den danske regering i spidsen i fuld forståelse med den øverste ledelse for forsvaret, forrådt vort land, dets borgere, vort demokrati og vort tappert kæmpende broderfolk, nordmændene, enten ved at have indgået en detaljeret aftale med naziforbryderne eller signaleret, således at tyskerne på forhånd vidste, at de uden de større omkostninger kunne besætte vort land.

Bevise denne påstand kan jeg ikke, men indicierne taler deres tydelige sprog, og før eller senere kommer sandheden vel frem.

Danske nazister har beskyldt den danske regering for at begå overlagt mord på de danske soldater, som tappert kæmpede, trods det, at de ikke havde eller fik en chance. Heri er jeg enig.

Det var mord. Kan man også betegne det som brodermord? Dengang skammede jeg mig over at være dansk og det gør jeg desværre stadig – 87 år gammel.

I alle de år, der er gået, har jeg haft den dybeste medfølelse med mine holdningsløse landsmænd, der passivt så til fra sidelinjen, og som måtte gå i graven uden nogensinde at kunne se sig selv i øjnene, de levede, de døde uden selvrespekt, med et nationalt mindreværd, der kom til udtryk, da der var fred og ingen fare, ved at overdrive deres fremstillinger af deres indsats for frihed, demokrati, Konge og fædreland.

Den danske nation havde fået en skamplet, som de få håndfulde aktive antifascister på trods af deres kamp og ofre aldrig formåede at fjerne.

Når vi ser på besættelsestidens historie, er løgnene proportionale med de løgne, det bedrag, de sløringer, den fejen under gulvtæppet, som er sket efter krigen; foretaget af politikerne, af vort erhvervsliv, af bønderne og andre værnemagere, af hele det halehæng, der var i det offentlige liv, dvs. vort embedsvæsen, fra politibetjente, der emsigt arresterede og udleverede til bødlerne, der endog skød og myrdede modstandsfolk – vore domstole, der brød demokratiets grundvold, vor forfatning.

Hvorfor gik jeg til modstand? Hvad var kampen udtryk for?

For mig var det den unges oprør, den unges uigenkaldelige farvel til det etablerede systems egoistiske skiden på naboens ve og vel. De velbjærgedes kyniske, samvittighedsløse ragen til sig på den jævne borgers bekostning.

Man må ikke glemme i farten, at Anden Verdenskrig ikke blot i smørhullet Danmark, men også i den store verden blev en krig om holdninger. Jeg kan ikke fremlægge noget videnskabeligt materiale, der kan bevise mine opfattelser.

Måske kan det vække til eftertanke eller debat, om du vil, men glem ikke, at det er de indtryk, jeg fik, og som har brændt sig fast på nethinden, da hændelserne udspandt sig for mig som stor dreng.

Ich war dabei. Leider!

Glem ej heller, at papir er taknemmeligt, og at man har brugt usandsynligt store gulvtæpper for, at det danske folk kunne blive i stand til at læse om og leve med sine historiske bedrifter.

Men når jeg ser tilbage, har jeg altid været dybt splittet i min opfattelse af mine landsmænd, vi var usigeligt få aktive modstandsfolk, sandsynligvis færre end 1000 sabotører og nedkastningsfolk på landsplan, men var der egentlig brug for flere?

De mange, der sad fængslet, og de mange tusinde, som var flygtet til Sverige, vidner om, at der var flere i modstandskampen.

Det er mit håb, at jeg med konkrete eksempler har vist, at krigen kløvede det danske folk, der var ikke et folkeligt fællesskab, ikke noget, der hed «vi danskere».

Hver enkelt måtte træffe et valg, udvise civil ulydighed eller gå til modstand. Men mange, de fleste, danske prøvede dog at flyde med strømmen, at hytte sig og sine, man skulle overleve.

Men tyskerne overskred en usynlig værditærskel, da de forfulgte de danske jøder. Her var en grænse, der svejsede danskerne sammen til et folk, der om end ikke alle hjalp aktivt, så dog i det mindste passivt gjorde den massive flugt mulig.

Danmark var det eneste land i Europa, der helt og fuldt hjalp deres jødiske landsmænd, og som vi skal se senere i kraft af vel gennemførte strejker tvang våbenløse danskere uden brug af vold en knusende overmagt på tilbagetog gang på gang.

Stikordsregister

p = personregister

o = organisations-ordforklaring

A

Abwehr^P 53, 111, 119, 128
 Andersen, Alsing^P 110, 112, 121
 Anschluss^O 71
 Arbejderværn - Arbejdskampe^P

B

Bennike H. 129
 Berchtesgaden 71
 Best dr. Werner 81
 Blacklistet^O 12
 Blokadevagt 10
 Blum, Leon^P 73
 Blücher 110
 Blædel, Nicolaj^P 51
 Boller, Willi 61
 Bonnet^P 73
 BOPA 129
 Breitscheid^P 73
 Buhl 112
 Bukh, Niels^P 87
 Børneværn^O

C

Canaris 119
 Chamberlain^P
 Daladier^P
 Dagens Nyheder^O

Dalgas^P oberst
 Dagmarhus^O
 Den parlamentariske kommission 8, 97
 Devaluere^O
 Den spanske Borgerkrig 73
 SU^O -- DUI 16
 Duckwitz 81

E

Elverum 133
 Embedsmand i funktion^O

F

Fink Renthe 52, 123
 Fog, Mogens professor 10
 Folkeforbundet 71, 108
 Franco, Francisco^P 74
 Frihedsrådet^O 10
 Frikorpsfolk 100

G

Galster, Jon 115
 Gestapo 55, 99, 111
 Göebbels^P 18
 Göering^P
 Grøntorvet i Kbh.⁹
 Gørtz^P Generalmajor 121

H

Habengut^O
 Hansen, Andreas^P 54, 56

Stikordsregister

Hansen, Carlis	54	Leunbach dr. ^P	53
Hansen, H.C.	112	Liebknecht, Karl ^P	54
Hansen ^P , Hans Hedtoft	73, 112	Lidice ⁰	92
Hess, Rudolf ^P		Linstow, Otto von	53
Himmler ^P , Reichfører	102, 117	LS ⁰	
Hitler ^P		Lunding ritmester	113
Hoffmann, Karl, Heintz	113	Lærum, Erik	126
Hvidgardister	94		
		M	
I		Madsen, Carl ^P	51, 56, 58, 73 117
Ikke-Angrebspagt ⁰	73, 75, 102	Matteotti ^P	62
		Morakkere	10
J		Munch, P Udenrigsminister	116 , 117
Jacobsen, Fritz	57	München	72
Jensen, Fridtjof	51	Mussolini ^P	
Jacobsen, Thune	56	Møller, A. P.	99
Jødesmovs	30	Møller, Christmas ^P	19 ,103
		N	
K		Narvik	120
Kanslergadeforliget	14	Nielsen, Aage	6
Kaupisch, Leonard von general	131	Ninka ^P	
Klüver ^P		Nordisk Forsvarsunion	106
Kollktiv straf ⁰		Nürnbergerdømtol	100
Konservativ Ungdom=KU ⁰	16	Nørgård, Erik	56
Kohl ^P , Louis von	54		
Kuhlmann = Vogel.	54	O	
Kvaksalver ⁰		Oradour sur Glane	92
L		Oslomagter	71
Lahousenfolk	128	Oscarsborg	110
Larsen, Leif	59	Oster, Hans Oberst	119

Stikordsregister

P		Stalin	109
Paludan-Muller	57	Stauffenberg	119
Parlamentariske Komission ⁰		Stauning ^P , statsminister	14, 73, 96, 105
Pelving, Max ^P	54, 55	Stemann Generalmajor	116, 120
Pflugk-Hartung, Horst von ^P	54, 56	Steincke ^P Justitsminister	73
Politiken ⁰		Strejke	10
Prior ^P generalløjtnant	120	Strøbech	54
Pöttsch ^P	58, 59	SS ⁰	68, 111
		Sudetenland ⁰	
R		T	
Raeder admiral	123	Tarnow	73
Rasmussen, Anders Fogh,	96	Transit ⁰	
Rationering	76	Tærsker ⁰	
Rechnitzer ^P Admiral	110, 120, 125		
Ribbentrop	123	V	
Rio de Janeiro	121	Vogel, Franz	56
Rostock-møde	11, 117		
Rote Hilfe ⁰ -Rote Fahne - Kapelle	60	W	
		Wall = Street	12
S		Wurbs	112
SA ⁰		Wall Street ⁰	
Sachsenhausen ⁰	59	Weserübung	112, 123
Salamimetode	108	Wollweber ^P	60
Saltholm ⁰	6, 82	Wurbs	62, 73
Scheidemann ^P	73		
Schussnigg ^P	71	Ø	
Sipo - sikkerhedspolitiet	54	Østruo ^P	
Skruebrækkere	10		
Sovjet	94	A	
SS	93, 111	Aalborg	110

Personregister

A

Andersen, Alsing (1893 – 1962): Socialdemokratisk medlem af Folketinget 1929. Blev som forsvarsminister 1935 – 40 i Th. Staunings regering skarpt angrebet p.gr. af flådens svigten 9. april 1940. Finansminister juli – november 1942; 13. november 1947 indenrigsminister i ministeriet Hedtoft, men afgik allerede 23. november samme år som følge af kritik. Medlem af Danmarks delegation til FN's generalforsamling 1948 – 57. Trods den megen kritik, blev han ikke helt udelukket fra politisk indflydelse, vel nok den hårdeste forsvarende af samarbejdspolitikken og hårdnakket modstander af modstandsbevægelsen.

B

Blum, Léon (1872 – 1950): Fransk politiker. Dannede folkefrontsregering 1936 – 37, men frarådede indblanding i Den spanske Borgerkrig; Atter ministerpræsident 1938. Som modstander af Pétain fængslet 1940; 1943 – 45 i tyske koncentrationslejre. Søgte efter en kort regeringsperiode omkring nytår 1947 i november samme år forgæves at danne regering af midterpartierne.

Blædel, Nicolai (1882 – 1943): Journalist ved Politiken, 1927 redaktør ved Dagens Nyheder og 1934 – april 1940 redaktør ved Berlingske Tidende. Den tyske Gesandt foranledigede, før vi blev besat, at Blædel fik forbud mod at skrive i dansk presse. Han skrev bogen: Forbrydelse og dumhed (1946), deltog i illegalt bladarbejde.

Bonnet, Georges (1889 – 1973): Fransk politiker. 1924 – 40; udenrigsminister 1938 – 39, medlem af Vichyregeringens nationalråd. 1956 – 68 deputeret. Vichyregeringen svarede til den danske samarbejdsregering, dvs. dens medlemmer samarbejdede med tyskerne. Bonnet var børsspekulant og ville have tabt millioner af francs, hvis ikke Münchenforliget blev bragt i stand, derfor gav han englænderne falske informationer og solgte dermed Tjekkoslovakiet. Under krigen blev han vurderet som nazistisk håndlanger, derfor frygtede han for sit liv og flygter til Schweiz, her opholdt han sig fra 1944 – 49, hvorefter han vendte tilbage til fransk politik.

Breitscheid: Fremtrædende tysk socialdemokratisk emigrant i Danmark med tætte forbindelser til den socialdemokratiske regerings medlemmer.

Bukh, Niels (1880 – 1950): Dansk gymnastikpædagog; forstander for Ollerup Gymnastikhøjskole 1920. Udarbejdede på grundlag af den Ling'ske gymnastik sit eget system, den primitive gymnastik, som han viste verden over med sine gymnastikhold.

Beskyldt for nazistiske sympatier.

Personregister

C

Chamberlain, Neville (1869 – 1940): Engelsk premierminister 1937 – 40; troede på fred med Hitler og Mussolini, gennemførte München-overenskomsten, men opgav fredspolitikken efter Hitlers besættelse af Tjekkosllovakiet, og da det blev afsløret, at den franske udenrigsminister Bonnet havde bedraget og bondefanget ham. Oprustedede i forståelse med Frankrig, indførte almindelig værnepligt, greb ind til fordel for Polen og erklærede Tyskland krig 3. september 1939. Afløstes 1940 som premierminister af Winston Churchill.

D

Daladier, Edouard; 1884 – 1970: Fransk ministerpræsident 1938 – 40; deltog i München forliget, anklagedes efter krigen for forræderi, trods deportation til Tyskland 1943 – 45.

Dalgas, Enrico Mylius (1828 – 94): Dansk officer; senere ansat ved jyske vejanlæg. Medstifter af Det danske Hedeselskab 1866 og dets direktør til sin død. Kendt for udtalelsen: Hvad udad tabes, skal indad vindes, efter tabet af Sønderjylland 1864 og hedeopdyrkningens begyndelse. Mottoet er ikke oprindeligt Dalgas, men skal være udformet af den preussiske kong Friedrich Wilhelm 3. efter slaget ved Jena under Napoleonskrigene. Efter tabet af Sønderjylland i 1864 bestræbte man sig for at få så meget land under plov som muligt.

F

Franco, Francisco (1892 – 1975): Spansk general, som udmærkede sig i Marokko mod rifkabylerne. Udnævntes til generalstabschef 1935 af den konservative regering, men forvist 1936 af folkefrontsregeringen som kommandant til De canariske Øer. Var stifter af det nationalistiske officersoprør, der udbrød i Marokko 17. juli 1936, blev oktober samme år som generalissimus borgerkrigens leder, støttet på Aksemagterne, og 1937 chef for den foreløbige regering i Burgos. Efter sin sejr i borgerkrigen 1. april 1939 Spaniens magthaver og leder af Spaniens eneste tilladte parti, Falangen. Neutral under Anden Verdenskrig.

G

Goebbels, Joseph (1897 - 1945): Tysk politiker. Medlem af det nazistiske parti 1922, gauleiter i Berlin 1926, rigspropagandaleder 1928, rigsminister for folkeoplysning og propaganda 1933. Redaktør af Völkische Freiheit 1922 – 27, dernæst af Angriff og sidst af Das Reich. Foranledigede fra 1933 og organiserede fra 1938 de tyske jødeforfølgelser. Chef for totalmobiliseringen 1943. Begik selvmord i Hitlers bunker sammen med sin kone efter at have dræbt deres 6 børn.

Göering, Hermann; (1893 – 1946): Tysk politiker; berømt pilot i Første Verdenskrig. Nazist 1921, landflygtig 1923 – 27 p. gr. af Münchenkupforsøget. Rigsdagsmedlem 1928, rigsdagspræsident 1932, preussisk ministerpræsident 1933; organiserede Gestapo, forfulgte kom-

Personregister

munisterne og ledede udrensningen 1934. 1935 rigsluftfartsminister og chef for luftvåbenet, som blev Europas stærkeste. Leder af Fireårsplanen. 1940 rigsmarskal. Da De Allierede fik overtaget i luften, svandt hans anseelse og indflydelse. Dødsdømt ved Nürnberg-processen, men begik selvmord. Såvel hans forbrydelser som hans pyntesyge, brovten og brølen kan delvis skyldes morfinisme opstået p. gr. af smertefulde sår.

Gørtz, Ebbe (1886–1976): Dansk officer. Generalmajor og chef for Generalstaben 1937, general-løjtnant og chef for Generalkommandoen 1941, direktør for Krigsministeriet 1945–46, chef for hæren 1950–51. Gørtz må karakteriseres som politikernes tro og lydige embedsmand. Personligt vurderet oversteg han grænserne for, hvad man skal lade sig byde, bedst kendt er han for sine afskedsceremonier med Frikorpset, resten fortaber sig i gulvtæppernes tusmørke.

H

Hansen, Andreas: Dansk kriminalbetjent, leder af afdeling D. Beskyldt for stikkervirksomhed.
Hansen, Carlis: Dansk nazist og stikker i afdeling D. Leder kidnappingsforsøget af den tyske emigrant Frantz Vogel (Kohlmann)

Hansen, Hans Hedtoft: Direktør for bryggeriet Stjernen 1941 – 45. Leder af socialdemokratiets anti-kommunistiske organisation, da tyskerne forlangte ham fjernet fra partiorganisationen. Arbejds- og socialminister 1945, statsminister 1947 – 50 og 1953 – 55. Udvekslingen af informationer med dr. Bests betroede medarbejder Duckwitz er belyst af Sturmbannführer og chef for Gestapo Karl Heinz Hoffmann er belastende indicier, som må afvente uvildige personers ransagning i lukkede arkiver.

Hess, Rudolf (1894 – 1987): Tysk nazist. Deltog 1923 i Hitlers mislykkede kupforsøg i München og nedskrev under deres påfølgende fængselsophold Mein Kampf efter Hitlers diktat. 1925 Hitlers sekretær, 1933 hans stedfortræder og rigsminister; 1939 udnævnt til medlem af rigsforsvarsrådet og til Hitlers efterfølger (efter Göring). Fløj 1941 på en fredsmission til Skotland, hvor han interneredes som krigsfange. Idømtes 1946 livsvarigt fængsel af Nürnberg-domstolen og syntes da sindssyg. Sad i Spandau-fængslet, til han begik selvmord som 93-årig. Russerne afslog benådning.

Himmler, Heinrich (1900 – 45): Deltog i Hitlers mislykkede München-kup 1923; leder af SS 1929, i realiteten chef for hele Tysklands politiske politi fra 1934; fik hovedansvar for det nazistiske partis terror, ligesom koncentrationslejrene stod under hans ledelse. Oprettede under krigen særlige SS-hærenheder. Indenrigsminister 1943 og 1944 øverstbefalende for hjemmehæren. Begik selvmord umiddelbart efter anholdelse ved den tyske kapitulation i maj 1945.

Hitler, Adolf (1889 – 1945): Født i Braunau, Østrig, gjorde 1914 – 18 tjeneste på vestfronten som frivillig. Deltog 1920 i grundlæggelsen af National-Sozialistische Deutsche Arbeiter-

Personregister

Partei (NSDAP) anklagedes efter et mislykket kupforsøg i München 1923 for højforræderi og idømtes 1924 fem års fæstningsarrest, men blev løsladt efter ½ år.

Han var anbragt under så behagelige forhold, at han kunne diktere Mein Kampf til sin medfange Rudolf Hess. Bogen blev en bibel for nazisterne, som formand Maos Den Lille Røde senere blev for nogle kommunister. 20. juli 1944 rettede den tyske modstandsbevægelse et mislykket attentat mod Hitler. Da de russiske tropper stod i selve Berlin, begik Hitler selvmord i sit hovedkvarter 30. april 1945.

K

Klüver: Dansk fængselsinspektør med stærke nazistiske sympatier. Afskediget i nåde men dog med nedsat pension.

Kohl, Louis von; Tysk gestapoagent i Danmark.

L

Leunbach, Jonathan Høgh von (1884 – 1955): Dansk læge. Ivrig fortaler for seksualoplysning, prævention og abort; blev 1936 idømt 3 måneders fængsel for meddelagtighed i ulovlig svangerskabsafbrydelse og med tab af de borgerlige rettigheder for 5 år, herunder retten til at praktisere,

Liebknecht, Karl (1871 – 1919): Pacifist; rigsdagsmand 1912; stemte 1914 som den eneste socialdemokrat mod krigsbevillingerne. 1916 idømt 4 års tugthus for pacifistisk og revolutionær agitation; benådet 1918. Stifter nyt socialdemokrati, venstrefløj, men bryder senere også med dette, leder Spartakist bevægelsen og dens oprør sammen med Rosa Luxemburg; stifter Kommunistpartiet, blev myrdet af tysk emigrant, spion og gestapoagent Horst von Pflugk-Hartung, der senere havde tætte forbindelser til ledende socialdemokrater i den danske regering.

Luxemburg, Rosa (1870 – 1919): Polsk-tysk kommunistisk agitator og forsker. Tilsluttede sig omkring 1900 det tyske socialdemokratiske partis venstrefløj. Uenig med Lenin om bl.a. kommunistpartiets organisation og rolle samt det nationale spørgsmål. Var fængslet 1915 – 18 for sin pacifistiske og revolutionære agitation. Sammen med Karl Liebknecht i spidsen for Spartakisterne 1918; myrdet af officerer fra gardens kavaleridivision.

M

Madsen, Carl (1903 – 78): Dansk advokat; landsretssagfører 1935. Blev som kommunist interneret 1941 og sad i Vestre Fængsel og Horserødlejren til 29. august 1943. Deltog i illegalt arbejde 1943 – 45 og var medlem af Frihedsrådets straffelovs- og arrestationsudvalg. Var konstitueret ekstraordinær statsadvokat 1945 – 48. Ekskluderet af Danmarks kommunistiske Parti 1975.

Personregister

Matteotti: Italiensk socialist, blev myrdet af Mussolinis fascister. En hjælpeorganisation i Danmark for tyske flygtninge blev drevet af Socialdemokratiet og fagforbundene, den tog navnet Matteottiorganisationen.

Mussolini, Benito (1883 – 1945): Italiensk statsmand og grundlægger af fascismen; folkeskolelærer. Som ung redaktør af det marxistiske blad Avanti i Milano. Virkede for Italiens deltagelse i 1. Verdenskrig på allieret side og ekskluderedes af socialistpartiet; blev såret som krigsfrivillig. Dannede 1919 det første halvsocialistiske, fascistiske kampforbund, hvis talerør blev den 1914 oprettede avis Il Popolo d' Italia; 1922 regeringschef og udøvede snart under titlen Il Duce diktatorisk magt. Sluttede 1929 Lateranforliget med paven. Stræbte efter at genoprette det romerske kejserrige. Overfaldt med bomber, gift og giftgas Abessinien 1935 – 36 og støttede Franco i Den Spanske Borgerkrig 1936 – 39. Tilsluttede 1936 Italien Berlin-Rom-aksen, udvidet med Japan 1940, og førte 10. juni 1940 efter tyske sejre i N- og V-Europa Italien ind i krigen på tysk side. Styrtes 25. juli 1943 af Det Fascistiske Storråd under Grandi og interneredes, men blev befriet af SS-tropper (Skorzeny) 12. september 1943. Ledede derpå med tysk hjælp en fascistisk republik i N-Italien, indtil han af italienske modstandsfolk blev fanget, skudt eller hængt sammen med sin elskerinde. «Medmenneskelighed illustreredes ved, at de to personers lig blev udstillet offentligt i by, hængende i fødderne.

Møller, John Christmas (1894 – 1948): Dansk politiker; 10. april 1940 medlem af ministeriet Stauning, i juli handelsminister, men som modstander af Scavenius og tilpasningspolitikken tvunget bort oktober 1940 og forlod Folketinget januar 1941. Organiserede modstandsbevægelse i samarbejde med Aksel Larsen og modtog opfordring til at blive De frie Danskes leder i London. Holdt 14. maj 1942 sin første tale i BBCs danske udsendelse; krævede 6. september samme år aktiv handling i Danmark. Som udenrigsminister maj – november 1945 i befrielsesregeringen udtalte han, at vi alle er under anklage, samt at grænsen ligger fast. Hans modstand mod grænserevision bragte ham i modsætning til Det konservative Folkeparti, og april 1947 nedlagde han posten som formand for rigsdagsgruppen.

N

Ninka: Journalist;

P

Pelving, Max: Dansk kriminalbetjent, overbevist nazist, gik i tysk politis tjeneste og bragte død og ulykke over mange af sine landsmænd. Overlevede krigen, trods behjertede forsøg på at likvidere ham. Blev idømt fængselsstraf, løsladt efter få år, tog navneændring til Pedersen.

Pflugk-Hartung, Horst von: Tysk officer; myrdede Karl Liebknecht, drev spionage mod England med den danske regerings viden, billigelse og indforståethed. Samarbejdede med dansk politi bl.a. om kidnapning af tyske emigranter.

Personregister

Prior, William Wain (1876 – 1946): Dansk officer. Generalløjtnant og chef for Hæren 1939; kom som forkæmper for militært forsvar af Danmark i opposition til regeringen op til og efter 9. april 1940. Tog sin afsked 1941 som protest mod et tysk krav om dansk støtte til tysk luftforsvar.

Pöttsch: Tysk, jødisk emigrant, lempes over grænsen før besættelsen til de tyske bødler.

R

Rechnitzer, Hjalmar (1872 – 1953): Dansk søofficer. 1912 – 17 divisionschef for u-bådene, 1923 direktør i Marineministeriet, 1932 viceadmiral og 1932 – 40 Søværnets chef. Blev tvunget til at gå af da som værnschef allerede i maj 1940 efter at flådens officerer gav ham et mistillidsvotum. Modtog en af det nazistiske Riges højeste udmærkelser som tak for veludført arbejde, på trods af, at nazisterne var vidende om, at han var halvjøde

Renthe Fink: Tysk gesandt i Danmark.

S

Scheidemann, Philipp 1865 – 1939: Socialdemokratisk rigsdagsmedlem, emigrerer til Danmark, havde nære forbindelser til danske socialdemokratiske regeringsmedlemmer.

Schussnigg, Kurt von 1897 – 1977: Kristelig socialdemokrat; Østrigs forbundskansler 1934 – 38; i tysk koncentrationslejr fra 1938 – 45.

Stauning, Th (1873 – 1942): Dansk politiker; cigarsorterer. Fagforeningsformand 1896 – 1908; medlem af Folketinget 1906 (Socialdemokratiet), af Borgerrepræsentationen i København 1913, formand 1919 – 24; formand for sit partis rigsdagsgruppe. Danmarks første socialdemokratiske statsminister 1924 – 26; derpå atter statsminister 1929 – 42; tillige erhvervsminister 1924 – 26, fiskeriminister 1929 – 33 samt forsvarsminister 1933 – 35. Staunings politik medvirkede til, at Socialdemokratiet i stigende udstrækning forlod socialiseringspolitikken til fordel for et parlamentarisk samarbejde, som især gennemførtes med Radikale Venstre. I 1930. erne udvidedes med bl.a. Kanslergade-forliget 1933, samarbejdet til at gælde såvel Venstre som Konservative Folkeparti; samtidig iagttog Stauning i udenrigspolitikken en streng neutralitet for ikke at tirre Tyskland. Denne politik var ligeledes Staunings ledetråd under besættelsen. Stauning sympatiserede med den nazistiske effektivitet.

Steincke, K K (1880 – 1963): Dansk politiker; 1935 – 39 og 1950; socialminister 1929 – 35; gennemførte Socialreformen i 1933.

W

Wollweber, Ernst (1898 – 1967): Østtysk politiker. Ledede i 1930'erne Sovjetunionens spionage i Norden (KGB), involveret i Rote Kapelle. Organisationen var baseret på havnearbejdere og søfolks faglige organisationer. 1940 – 44 fængslet i Sverige.

Personregister

Vendte 1946 tilbage til Ø-Tyskland, 1955 – 57 sikkerhedsminister; i 1958 ekskluderet af SEDs ledelse og af Folketammeret.

Wurbs, Kurt: Tysk socialdemokratisk emigrant i Danmark. Gestapoagent. Hans flugt fra Danmark efter krigen var muligvis – sandsynligvis – foranstaltet af ledende danske samarbejdspolitikere.

Ø

Østrup, lærer ved Københavns kommunale Skolevæsen. Organiserede københavnske skolebørns ferierejser.

Steder – organisationer – ordforklaring

A

Abwehr: Den tyske overkommandos efterretningsvæsen efter 1919, især kendt fra 2. Verdenskrig; ledet af admiral Canaris. På grund af den herskende mangel på tillid i det nazistiske system havde SS og den tyske udenrigstjeneste deres egne efterretningsorganisationer. Det mangelfulde samarbejde kostede sænkningen af krigsskibet Blücher i Oslofjorden d. 9. april 1940. Canaris arbejdede i det tyske efterretningsvæsen under 1. Verdenskrig og skabte som spionagechef fra 1934 et internationalt spionagenet i konkurrence med Gestapo. Modstander af Hitler, arresteredes for at have haft kendskab til sammensværgelsen og Stauffenbergs attentat mod Hitler 1944, kom i koncentrationslejr og blev hængt april 1945. En af Canaris officerer, oberst Hans Oster, lækkede oplysninger om Weserübung-angrebet på Norge – Danmark den 9. april 1940 til diplomater i Berlin, men igen et forgæves forsøg på at bremse Hitler. Oster henrettet april 1945.

Anschluss (tysk) tilslutning: Østrigs forening med Tyskland, gennemtvunget ved kup af Hitler 11.–13. marts 1938.

Arbejderværn: Slagsmål var ret almindelige ved demonstrationer, man oprettede arbejderværn, ofte uniformerede.

Arbejdskampe – strejke – lock-out: Der findes et utal af former for strejker. Den mest skånsomme er sit - down strejke. Man sætter sig ned og forhindrer arbejdets udførelse. Strejke kan være, at en enkelt virksomhed lukkes ved at arbejderne forlader arbejdet. Strejken kan udvides til at gælde en branche eller alt i et område. Da taler vi om generalstrejke. Disse blev med gode resultater brugt mod den tyske besættelsesmagt. Alt i hele Danmark blev lukket. Arbejdsgiverne kan svare igen med lock-out. Formålet er at presse politikere til at gribe ind med lovgivning og i øvrigt forhindre, at arbejdere, som stadig er i arbejde, økonomisk kan støtte de strejkende. Tyskernes lock out skete ved at lukke for vand, gas og el. Spærretid – udgangsforbud – undtagelsestand m.m.

B

Blacklistet: Betyder, at arbejdsgiverne sætter en arbejder på den sorte liste, hvilket medfører, at han ikke kan få arbejde hos arbejdsgivere, der er medlem af arbejdsgiverforeningen. Grundloven på arbejdsmarkedet; Forligsaftalen af 1899 forbyder arbejdsgivere at bruge dette våben, men det er alligevel blevet brugt igennem årene. Min morfar var blacklistet og fik aldrig arbejde på en almindelig arbejdsplads.

Børneværn skulle værne og beskytte børn. Beskyttelsen bestod dog oftest i, at børn blev anbragt (tvangsfjernet) i „pleje“ på landet, hvor de måtte deltage i bondefamiliens arbejde. Børnene skulle gøre gavn for føden og trælledes som billig arbejdskraft. Ofte var deres bolig i stalden. Andre børn blev anbragt på opdragelsesanstalter. Disse svarede til lukkede afdelinger eller ungdomsfængsler i vore dage.

Steder – organisationer – ordforklaring

Når de senere som unge forlod disse anstalter, varede det sjældent ret længe, før de kom ind under fængselsvæsenets omsorg. Man producerede kriminelle. En forholdsvis stor del af medlemmerne i Frikorps Danmark-Schalburgkorpset m.m. kom fra institutioner og fra samspilramte hjem – under ét betegnet som sociale tabere.

D

DSU: Danmarks Socialdemokratiske Ungdom.

DUI: De unges Idræt. Socialdemokratisk børneorganisation. Uniform; blå skjorte og rødt tørklæde.

Dagens Nyheder: Konservativt dagblad betalt af arbejdsgiverforeningen.

Dagmarhus: Seksetages forretningsejendom ved Rådhuspladsen i København, opført 1937-39 på Dagmar-teatrets grund af arkitekterne Chr. Kampmann og H. Dahlerup Berthelsen. Under besættelsen 1940-45 hovedsæde for den tyske administration i Danmark; blev ved befrielsen overtaget af allierede organer (SHAEF og Military Mission); derefter igen i privat brug.

Devaluere: Populært kaldet for kronesækning. Hvis kronens værdi nedsættes i forhold til Dollars, f. eks. betyder det, at de varer, vi sælger bliver billigere, dermed stiger salg fordi eksportsprisen sænkes. Derimod stiger priserne på importvarer, dvs. vore forbrugsvarer. Devaluering betyder forringelse af livsvilkårene.

E

Embedsmand i funktion: Et strafferetsligt begreb. Forulempes en embedsmand, en politibetjent, et postbud eller lignende vil strafudmålingen blive skærpet betydeligt ved domsafsigelse. Her i bogen bruges begrebet som illustration af skræmmemiddel, trussel og terror.

F

Frihedsrådet. Danmarks Frihedsråd: Ledende organ for modstandsbevægelsen i Danmark fra 16. september 1943 til krigens afslutning 5. maj 1945. Stiftedes af organisationerne Dansk Samling, ingen, Frit Danmark og Danmarks kommunistiske Parti og holdt normalt ugentlige møder forskellige steder i København, hvor retningslinjerne for arbejdet blev fastlagt. Et antal underudvalg beskæftigede sig med bl.a. våbenfordeling, illegal presse, udarbejdelse af lovforslag til opgøret med besættelsestidens tyskerhåndlangere samt kontakten med politikerne. Trådte 1. gang offentligt frem for befolkningen med et opråb september 1943 og godtoges i vid udstrækning som Danmarks egentlige, frie regering; hertil bidrog, at Frihedsrådet repræsenteredes i Sverige af Ebbe Munch, i England af Christmas Møller og i Moskva af Thomas Døssing. Medlemmer var Niels Banke, C. A. Bodelsen, Ole Chievitz, Mogens Fog, Erling Foss, Børge Houmann, Erik Husfeldt, Frode Jakobsen, Alfred Jensen, Ole Lippmann, Flemming

Steder – organisationer – ordforklaring

B. Muus, Arne Noe-Nygaard, Aage Schoch, Arne Sørensen og Hans Øllgaard. Opløstes juli 1945 og erstattedes af Frihedsbevægelsens Samråd, som fungerede til oktober 1946.

G

Grønttorvet i Kbh. Her afholdt arbejderne store møder eller demonstrationer, som startede eller endte her. Politiet mødte talstærkt op, også til hest. Det optrådte provokerende og var voldeligt ud over alle grænser. Brugte sabler som slagvåben.

H

Habengut = vore pakkenelliker, de fleste af os var så fattige, at vi ikke havde en kuffert eller en rygsæk, derfor var vort tøj pakket i papkasser, som vi slæbte rundt med.

I

Ikke-Angrebspagt: Traktat, hvorved stater binder sig til ikke at angribe hinanden. Adskillige ikke-angrebspagter blev i årene før Anden Verdenskrig indgået mellem Sovjetunionen og dets nabostater og i månederne op til krigsudbruddet mellem Tyskland og dets naboer, bl.a. med Danmark, således 31. maj 1939. Danmark overholdt denne pagt, vi angreb ikke Tyskland. Overtrædelse af en ikke-angrebspagt kan ikke rammes effektivt ad folkeretlig vej, og værdien af sådanne traktater er derfor problematisk, hvad Anden Verdenskrig også viste.

K

Kollektiv straf: almindeligt terrormiddel, som især bruges indenfor militære enheder. Begår en person en fejl eller forbryder sig mod systemet, straffes hele enheden, derved forsøger man at få enhedens menige medlemmer til at holde indbyrdes justits. Nazisterne kunne stille en landsbys mandlige beboere op på række og geled for at nedskyde f. eks. hveranden borger for øjnene af koner og børn. **Eksempler:** Oradour sur Glane: Landsby i Sydfrankrig. Indbyggerne (642 personer) blev myrdet og byen brændt ned og sprængt. 3 personer overlevede. Massakren fandt sted d. 10. juni 1944, 4 dage efter de allieredes invasion i Frankrig. En SS-enhed foretog massakren, som grund er givet flere forskellige forklaringer, bl.a. at SS kørte forkert, at de tog fejl af to byer med næsten enslydende navne. Sandsynligvis har nazisternes motiv været ved denne terror at skræmme befolkningen til at afholde sig fra opstand. Indbyggerne blev drevet ind i kirken. Et maskingevær blev stillet op og mejede dem ned, bensin blev smidt ind og antændt. De tre overlevende kastede sig ned og blev dækket af lig og det udstrømmende blod. En blev rablende sindssyg. Efter krigen blev ført retssager, en af forbryderne blev henrettet, resten slap med fængselsstraffe.

Byens nulevende borgere havde modtaget flere hædersbevisninger fra den franske stat, men returnerede dem. I 1999 besøgte jeg ruinerne og mindesmærkerne, der nu er nationale og

Steder – organisationer – ordforklaring

kunne ikke undgå at bemærke, hvorledes man forsøgte at bevare ruinerne som skamstøtte over nazistiske forbrydelser og mange især ældre, som med børnebørnene i hånd detaljeret forklarede børnene om denne misgerning.

Kvaksalver:

Person, der uden lægelig uddannelse forsøger at hjælpe syge medmennesker. I tidernes løb er mange invalideret eller omkommet ved disse von tusind-kunstneres indgreb, derfor rummer straffeloven bestemmelser for udøvelse af disse gerninger. Uønsket graviditet var oftest en katastrofe for kvinden, hvorfor mange i desperation forsøgte ved hjælp af en kvaksalver eller med veninders gode råd at få svangerskabet afbrudt. Strikkepindebørn var et udtryk, som jeg ofte hørte udtrykt om klienter i Åndssvageforsorgens regi. Indtagelse af gifte i en eller anden form var ikke ualmindeligt. Kvakslavere foretog mod betaling indgreb, under forhold, der var livsfarlige for kvinden. Dr. Leunbach blev dømt for ulovlig svangerskabsafbrydelse, på trods af, at han ikke havde modtaget betaling, og havde foretaget indgrebene under lægeligt forsvarlige forhold. Dr. Leunbach samarbejdede med kvindeorganisationer, som kæmpede for fri abort.

KU: Konservativ Ungdom militaristiske og uniformerede, lange støvler, grønne skjorter og skrårem. Mindede til forveksling om nazistiske organisationer.

L

LS Landbrugsorganisation: Protysk; samarbejdede med tyskerne.

Lidice:

Efter mordet på Heydrich beskyldte tyskerne indbyggerne i byen Lidice, der ligger ca. 30 km. uden for Prag i daværende Tjekkoslaviet, for at have huset tjekkiske faldskærmsfolk, som skulle være kastet ned fra engelsk fly. Nazisterne samlede alle mænd på byens torv, mejede dem ned. Kvinder og børn blev sendt til koncentrationslejr, kun få overlevede. Børn er siden sporet til tyske hjem, som havde adopteret dem.

Lydighedsnægtelse: Straffene herfor er som ved mytteri. Kort proces.

P

Parlamentariske Kommission: Et af Folketinget 1945 nedsat 23 - mands udvalg til undersøgelse af, hvorvidt der skulle rejses tiltale ved Rigsretten mod de danske politikere, der havde været tyskvenlige under besættelsen 1940-45. 1954 afsluttede kommissionen sit arbejde med en erklæring om, at der på flere områder var begået fejl, men at der ikke skulle rejses rigsretsanklage. Den parlamentariske Kommission er ofte blevet kritiseret for manglende vilje til tilbundsående undersøgelser.

Rævene var sat til at vogte gæssene.

Steder – organisationer – ordforklaring

Politiken; Dagblad

R

Rote Fahne: Tysk avis, grundlagt af Karl Liebknecht og Rosa Luxemburg; udgivet fra 1918 som kommunistisk hovedorgan; fra 1933 illegalt.

Rote Hilfe = Røde Hjælp. Dansk kommunistisk organisation, der hjalp tyske flygtninge. Hjælpen bestod også i, at flygtningene fik tildelt en fattig arbejderfamilie, hvor de kunne få logi og/eller et varmt måltid mad om ugen.

Rote Kapelle: Tysk modstandsorganisation samarbejdende med russisk spionagenet i V-Europa, opbygget fra 1936. Anses for at have været meget effektivt og haft indflydelse på Anden Verdenskrigs forløb. Blev 1942-43 rullet op af Gestapo; chefen Leopold Trepper undslap.

S

SA. Forkortelse for tysk Sturmabteilung: Stormafdeling; tysk nazistisk halvmilitær organisation, oprettet 1922 til beskyttelse af partimøder. Omorganiseredes 1924 – 25 af Röhm; da Hitler 1934 frygtede dets voksende indflydelse, blev Röhm og andre ledere likvideret. Kendt som: „De lange knives nat,“ hvorefter SA mistede sin politiske indflydelse. Opløst 1945.

Sachsenhausen: Tysk koncentrationslejr 1937-45 N for Berlin; her var 275 danskere interneret under Anden Verdenskrig.

Saltholm: Ø i Øresund, Ø for Amager mellem farvandene Drogden og Flinterenden, 7 km lang og 3 km. bred; 16 km², 6 indb. Omgivet af sandgrunden Saltholm Flak, der er tør ved lavvande, og hvor Flakfortet ligger. Størstedelen af den er lavtliggende, bortset fra enkelte løvtræbevoksninger, og hegn en skovløs ø med 5 m. som højeste punkt. Øen ligger under vand i vinterhalvåret. Saltholm har en rig flora, som bl.a. omfatter en del sjældne planter. Øen og de omgivende, næringsrige lavvande er et meget værdifuldt yngle-, raste- og fougageringsområde for ande- og vadefugle og mågearter. Øen rummer bl.a. Europas største enkeltbestand af edderfugle og en meget stor bestand af sølvmåger. Saltholm er endvidere af betydning for småfugle, men også for rovfugle under deres N-S-gående træk. Ejerne, amagerbønder, lejer øen ud til græsning.

SS-Schutzstaffel: Beskyttelsesafdeling; tysk nazistisk, sortuniformeret organisation, 1925 udskilt af SA som et særligt elitekorps. Under Himmlers ledelse fra 1929 voksede SS' indflydelse stærkt. Oprettede og ledede koncentrationslejrene, den første Dachau, i marts 1933 og likviderede i 1934 SA-ledelsen (Röhm). Opretholdt et indenlandsk overvågningsnet, SD (Sicherheitsdienst), var militærorganisationen Waffen SS, der trådte i funktion 1938, og Gestapo SS, der fra 1944 overtog ledelsen af den militære efterretningstjeneste. Opløstes 1945 og blev ved Nürnbergdomstolen erklæret forbyderisk.

Steder – organisationer – ordforklaring

Slotsholmsgade – Slotsholmen: Ældste bydel i København, på en holm mellem Amager og Sjælland med bl.a. Christiansborg Slot, der rummer Folketing, Højesteret og de kgl. repræsentationslokaler. Bag Børsen ligger en række ministerialbygninger, hvoraf flere er indrettet i tidligere adelige palæer.

Strejke – Lock-out. Der findes et utal af former for strejker. Den mest skånsomme er sit-down strejke. Man sætter sig ned og forhindrer at arbejde udføres.

Strejke kan være, at en enkelt virksomhed lukkes, arbejderne forlader arbejdet. Strejken kan udvides til at gælde en branche eller alt i et område. Da taler vi om generalstrejke. Disse blev med gode resultater brugt mod den tyske besættelsesmagt. Alt i hele Danmark blev lukket. Arbejdsgiverne kan svare igen med lock-out. Formålet er at presse politikere til at gribe ind med lovgivning og i øvrigt forhindre, at arbejdere, som stadig er i arbejde, økonomisk kan støtte de strejkende. Tyskernes lock-out skete ved at lukke for vand, gas og el.

Sudeterland: 1939–45 tysk forvaltningsområde omfattende de dele af Böhmen og Mähren, som Tjekkoslovakiet ifølge München-overenskomsten afstod til Tyskland 1938. 1945 fik Tjekkoslovakiet Sudeterland tilbage.

T

Transit: Sverige. Under Vinterkrigen i 1939 forhandler England og Frankrig med Sverige om transit for tropper m.m. gennem Sverige til indsats i Finland mod Sovjet. Ansøgningen afslås. Få dage efter den 9. april 1940 ved angrebet på Danmark og Norge giver Sverige uofficielt tyskerne tilladelse til transit og stiller flyvepladser til rådighed for tyske tropper, dette sker på et tidspunkt, hvor de allierede og Nordmændene endnu ikke har kapitulert. Juni 1941 transporteres bl. a. division Engelbrecht gennem Sverige. Divisionen sættes ind i angrebet på Leningrad, hvor den næsten udslettes.

Tærsker: Før tærskværket blev opfundet, slog man løs på kornet med en plejl. Arbejdsmænd blev hyret til dette beskidte, hårde arbejde. I hyren var kosten. Da de oftest var underbetalte, tog de godt for sig, når maden blev stillet frem. Deraf: udtrykket: æde som en tærsker.

W

Wall Street: Forretningsgade i

New York med New Yorks børs og de betydeligste storbanker, hvorfor navnet Wall Street også bruges som betegnelse for USAs højfinans.

Litteraturliste

- Adgang forbudt til Rigsarkivet. Larsen, Leif
Besættelsen 1940 – 1945. Kjersgård, Erik. 1980–81
Besættelsestid og frihedskamp 1940-45. Lundbak, Henrik; redaktion:
Karl-Johann Hemmersam,
Henrik Lundbak, Poul Vestergaard; manus og interviews: Esben Kjeldbæk.
Frihedsmuseet,
Besættelsestidens fakta Alkil, Niels (red.). Sagførerrådet 1945-1946
BOPAs kogebog. Larsen, Ejgil
Borgerlige partisaner. Larsen, Leif. 1982
D.K.P. og frihedskampen. Sabotagerapporter m.m. 1996
Danmark i Hitlers hånd. Best, Werner, Rigsbefuldmægtiget. 1989
De forrådte. Larsen, Leif
Drømmen om verdensrevolutionen 1. Nørgaard, Erik. Bogans Forlag 1985
Generalløjtnant Ebbe Gørtz. Jørgensen A.R. 1990
En sabotørs erindringer. Horwitz, Hugo og Knud Rasmussen. 1983
En studie i rødt, hvidt og blå. Andersen, Tage Revsgård. 1981
Et skridt mod friheden. King Jr., Martin Luther. Jespersen og Pios Forlag 1964
Faldskærmsfolk. Birkelund, Peter og Dethlefsen, Henrik. 1986
Fem års kamp for friheden. Forlaget Hassing 1965-67
Flygtning 33. Madsen, Carl. Vendelkær 1974
Forræderiet mod sabotørerne. Bd. 1 af Generalens fald. Nørgaard, Erik.
Nordisk Bogforlag 1973
Fra Bjelkes Allé til Barcelona. Jørgensen, Carsten. 1986
Frit Danmarks hvidbog
Fængselsvæsenet under besættelsen I–II. Carlé, Erik. 1990
Gestapos forhørsrapport over Erik Crone
Jernbanesabotagen i Danmark. Trommer, Aage. 1971
Kamp uden Vaaben. Ehrlich, Karl, N. Lindberg og Gammelgaard Jacobsen.

Litteraturliste

Ejnar Munksgård

Krigen før krigen. Bd. 3 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik.

Bogans Forlag

Krig og slutspil. Bd. 4 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik.

Bogans Forlag 1986

Malteserkorsskibene: Mortensen, Per.

Min spanske krig. Christensen Karl. 1986

Modstandsarbejde i nærbillede. Trommer, Aage. 1973

Mordet på løjtnant Skov. Bd. 3 af Generalens fald. Nørgaard, Erik.

Nordisk Bogforlag 1974

9. april, de spildte muligheders dag. Jørgensen A.R.

Proces mod politiet. Madsen, Carl. Vendelkær

Processen mod Land og Folk. Bd. 2 af Generalens fald. Nørgaard, Erik.

Nordisk Bogforlag 1973

Sabotage. Brandt, Børge og Kristiansen, Knud

Sabotageorganisationen BOPA 1942–1945. Kjeldbæk, Esben. 1997

Schalburgkorpset. Pedersen, Andreas Monrad

Soldater i maksimaltøj. Jensen, Martin Evald. 1976

Spionage mod Danmark. Jørgensen, A.R. 1977

Statistiske årbøger

Styrtet ned. Christensen, Dan Chr. 2000

Target Cap Arcona, Schwarberg, Günther. CDR Forlag 1998

Topographie des Terrors. Berlin

Truslen om krig. Bd. 2 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik.

Bogans Forlag 1985

Tyske monopoler ville oprustning og krig. Rasmussen, Harald dr. pæd.

Okänd armé. Hoffmann, Karl Heinz og Otto Mayr-Arnold. Sverige 1959